

Biuletyn Informacyjny Gminy Szczurowa

gazeta bezpłatna

NASZA GMINA

nr 3/2022

ISSN 2657-683X

www.szczurowa.pl

I etap rewitalizacji za nami!

Zakończył się pierwszy etap rewitalizacji obiektów oświatowych i kulturalnych. Całe zadanie będzie kosztować ponad 21 500 000,00 zł z czego 15 000 000,00 zł to środki pozyskane z Regionalnego Programu Operacyjnego, Polskiego Ładu oraz Programu Operacyjnego Dostępna Szkoła. Przypomnijmy, że rewitalizacja obejmuje kompleksową modernizację szkół w Szczurowej, Zaborowie, Strzelcach Wielkich i Uściu Solnym.

Modernizacja szkoły w Szczurowej obejmuje remont świetlicy, stołówki, korytarzy oraz szatni. Wykonana zostanie również klimatyzacja na małej sali gimnastycznej. W pomieszczeniach uczniowie będą mieli do dyspozycji nowe wyposażenie, a na terenie całego obiektu zostanie zamontowany monitoring. Nowy wygląd zyska również otoczenie szkoły: place z kostki brukowej, mała architektura, ogrodzenie. Zostanie wykonany drenaż, izolacja piwnic oraz fundamentów. Wartość tych prac to 3 321 000,00 zł.

Duże zmiany zachodzą również w zaborowskiej szkole. Budynek będzie miał nowe instalacje CO i elektryczną. Do każdej klasopracowni, która otrzyma zupełnie nowy wygląd, zostanie doprowadzona instalacja wodna. Szkoła zostanie dostosowana do osób z niepełnosprawnościami oraz do wymogów PPOŻ. Koszt tej modernizacji wyniesie 2 999 970,00 zł

Znaczne zmiany widać także gołym okiem na budynku szkoły w Strzelcach Wielkich. Obiekt zyskał nowy dach i elewację. Wnętrza będą miały nowy wygląd, zostaną wyremontowane również posadzki. Obok szkoły powstanie teren rekreacyjny a budynek zostanie wyposażony w pompy ciepła i panele PV. W sumie wartość tego zadania wynosi 2 388 931,89 zł.

Rekordowa kwota zostanie przeznaczona na rewitalizację obiektu Zespołu Szkolno-Przedszkolnego w Uściu Solnym. Obecnie budynek przechodzi gruntowną modernizację, w efekcie której zostaną ocieplone stropy, klasy zyskają zupełnie nowy wygląd i zostanie doprowadzona do nich woda użytkowa. W całym budynku pojawi się nowa instalacja elektryczna i CO. Budynek będzie ogrzewany nowym kotłem gazowym. Obok szkoły powstanie nowe boisko z nawierzchnią poliuretanową, a dotychczasowe boisko trawiaste zostanie zmodernizowane. Ponadto zostaną wykonane prace brukarskie, mała architektura, ogrodzenie i kanalizacja deszczowa. Rewitalizacja szkoły w Uściu Solnym wyniesie 7 638 000,00 zł.

Po dawnej sali tańca w Szczurowej zostały tylko mury. Obiekt, który swoim wyglądem przywracał w pamięci lata 80-te, jest poddawany gruntownej modernizacji. Sala ma już nową konstrukcję dachu, docieplone zostaną również posadzki i strop. Układ pomieszczeń zostanie przebudowany. Wymienione będą wszystkie instalacje oraz zostanie zamontowana klimatyzacja. Zmiany obejmą również zaplecze sali – kuchnię oraz sanitariaty. Remont będzie kosztował 3 179 000,00 zł.

Dużych zmian doczeka się również budynek Gminnego Centrum Kultury i Czytelnictwa. Dotychczas niezagospodarowane poddasze zostanie wykończone, a nowe

Unia Europejska
Europejskie Fundusze
Strukturalne i Inwestycyjne

pomieszczenia pozwolą na poszerzenie działalności placówki. Wykończenie wyniesie 450 000 zł.

Zadania dofinansowane ze środków RPO WM na lata 2014-2020, Rządowego Funduszu Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych, projektu Dostępna Szkoła oraz Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Krakowie.

We Wrzępi powstanie nowe miejsce z infrastrukturą sportowo-rekreacyjną. Dzięki pozyskanym środkom z Województwa Małopolskiego mieszkańcy będą mogli korzystać m. in. z nowego boiska do siatkówki i siłowni plenerowej. Zadanie dofinansowane ze środków UMWM w ramach projektu Małopolska Infrastruktura Rekreacyjno-Sportowa – MIRS w 2022 roku.

MAŁOPOLSKA

W Szczurowej zmodernizowano plac zabaw znajdujący się obok kościoła. Zadanie poprzedziła konsultacja z Radą Sołecką, która zadecydowała, że zużyte elementy mają być wymienione na fabrycznie nowe urządzenia z niezbędnymi atestami, co też zostało wykonane. Koszt modernizacji wyniósł 30 000 zł, w tym 20 000 zł z funduszu sołeckiego.

Podpisano umowy na renowację kapliczki z figurą Matki Bożej Różańcowej w parku dworskim w Szczurowej. Wartość umowy z wykonawcą to 15 530,00 zł. Koszt wszystkich prac pokryty został przez mieszkańkę Szczurowej.

Konserwacji doczekał się pomnik Kazimierza Wielkiego na płycie rynku w Uściu Solnym. Koszt zadania to 5900 zł. Całość została pokryta z funduszu sołeckiego.

Wybrano wykonawcę projektu budowy sieci kanalizacji sanitarnej ciśnieniowej – Podrylowie i Ryłowa. Projekt wykona firma PROBIT Marlena Bittner, a wartość zadania to 195 000,00 zł.

Zakończyła się modernizacja dróg dojazdowych do pól: Dwór Wrzępia od zatoki w kierunku Strzelce Wielkich, Uście Solne – Przycznia, Podrzachowie – Grabiny, Rudy Rysie – Miodowa. Łącznie za ponad 400 000 zł zmodernizowano blisko 1600 metrów dróg.

Wybrano wykonawców dokumentacji projektowej na modernizację dziewięciu remiz. Na to zadanie pozyskano 4 500 000 zł w ramach dofinansowania z Rządowego Funduszu Polski Ład. Modernizacja będzie dotyczyć remiz jednostek: OSP Górka, OSP Pojawie, OSP Rajsko, OSP Ryłowa, OSP Uście Solne, OSP Wola Przemysłowska-Natków, OSP Wola Przemysłowska-Zamłynie, OSP Wrzępia i OSP Strzelce Wielkie.

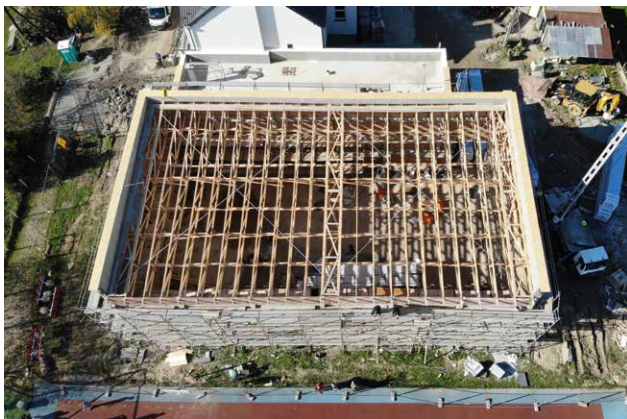
Trwają prace budowlane w remizie OSP Ryłowa. Dzięki pozyskanemu dofinansowaniu budynek będzie miał zupełnie nowe sanitariaty oraz bramy garażowe.

30 000 zł pozyskano z budżetu Województwa Małopolskiego w ramach programu Małopolskie Świetlice. Dzięki dofinansowaniu oraz środkom z budżetu gminy zostanie zakupione profesjonalne nagłośnienie oraz urządzenia oświetleniowe.

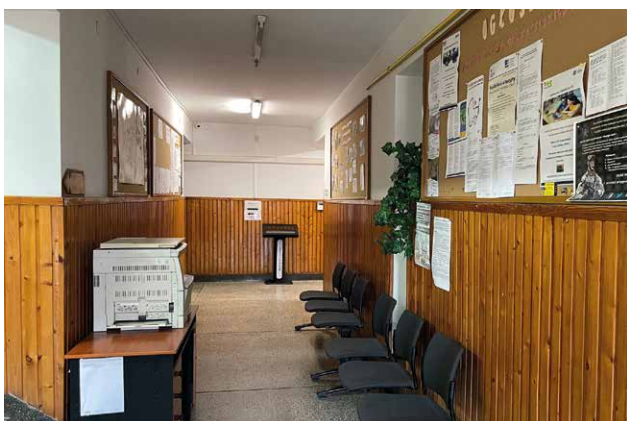
W Strzelcach Wielkich wyraźnie widać już budynek nowej sali sportowej przy szkole podstawowej, który składa się ze zwartej zabudowy dwóch brył. Od strony wschodniej znajduje się wyższa, jednokondygnacyjna bryła, która będzie finalnie salą gimnastyczną. W pozostałym partycypacyjnym niższym fragmencie mieszczą się m.in. pomiesz-

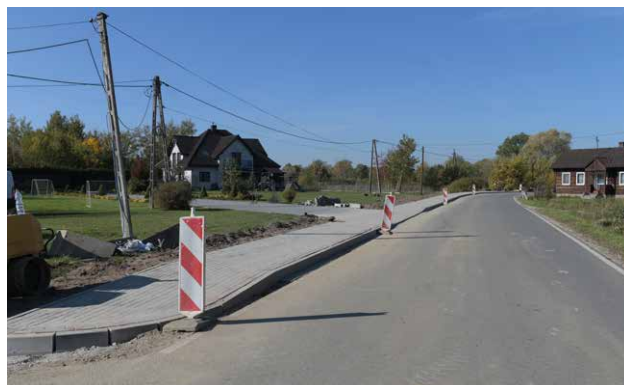

czenia pomocnicze uzupełniające funkcję sali sportowej (zaplecze sanitarno-szatniowe). Na inwestycję skutecznie pozyskano 2 000 000 zł z Rządowego Funduszu Inwestycji Lokalnych. Jest to znaczna pomoc przy całkowitej wartości zadania wynoszącej ponad 4 300 000 zł.

Pierwsze Piętro Urzędu Gminy Szczurowa doczeka się poprawy dostępności architektonicznej oraz informacyjnej. Dzięki uzyskanemu dofinansowaniu w ramach programu Dostępny Samorząd, zmodernizujemy kolejną część urzędu, która finalnie będzie przyjazna dla osób z niepełnosprawnościami i jednocześnie spójna ze zmodernizowanym parterem budynku. Będzie to gwarancja wysokiej jakości obsługi mieszkańców w kolejnych latach.

Przy drogach powiatowych powstały nowe chodniki. Nowy ciąg pieszy o długości 180 metrów z kanalizacją deszczową powstał w Strzelcach Małych. Drugi odcinek tworzony jest przy drodze Szczurowa – Zaborów. W tym roku na budowę 2 chodników przy drogach powiatowych gmina przeznaczyła kwotę 260 000 zł.

Południowa obwodnica Szczurowej – wykonawca już działa w terenie. W lipcu Zarząd Dróg Wojewódzkich w Krakowie otworzył oferty na budowę południowej obwodnicy Szczurowej. W sierpniu został wyłoniony wykonawca nowej trasy.

Do wybudowania południowej obwodnicy Szczurowej zgłosiło się siedem firm. W ramach zadania powstanie blisko 4,5 kilometra drogi klasy G, w tym dwa ronda i dwa skrzyżowania skanalizowane. W planach są też przepusty i przejścia dla zwierząt. Nową drogę wybuduje firma EUROVIA Polska S.A. Wartość zadania to 53 283 923,90 zł. Województwo Małopolskie na tę inwestycję otrzymało 35 000 000 zł rządowego dofinansowania w ramach budowy 50 obwodnic w ciągu dróg wojewódzkich.

NASZA GMINA Biuletyn Informacyjny
Gminy Szczurowa – kwartalnik

Wydawca: Gminne Centrum Kultury Czytelnictwa i Sportu w Szczurowej, ul. Rynek 4, 32-820 Szczurowa, tel. 14 632 09 59; dyrektorgck@szczurowa.pl

Nakład: 2000 egzemplarzy

Redaktor naczelny: Szymon Witek

Zespół: Mateusz Michalski, Sebastian Marcisz, Mateusz Franczyk

Skład i druk: Wydawnictwo Ruthenus – Rafał Barski
ul. I. Łukasiewicza 49, 38-400 Krosno
e-mail: ruthenus@ruthenus.pl
tel. 13 436 51 00

DODATKOWE INFORMACJE

Państwowa Agencja Atomistyki i Centralne Laboratorium Ochrony Radiologicznej prowadzą stały monitoring poziomu promieniowania w atmosferze. Wyniki monitoringu oraz komunikaty dostępne są na stronie internetowej www.gov.pl/web/paa

Więcej o zaleceniach i przeciwwskazaniach stosowania jodku potasu

 rejestrmedyczne.ezdrowie.gov.pl

JEŚLI WYSTĄPIĄ JAKIEKOLWIEK OBJAWY NIEPOŻĄDANE ORAZ W PRZYPADKU JAKICHKOLWIEK WĄTPLIWOŚCI, SKONTAKTUJ SIĘ Z LEKARZEM LUB FARMACEUTĄ!

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji

Ministerstwo Zdrowia

Urząd Rejestracji Produktów Leczniczych, Wyrobów Medycznych i Produktów Biologicznych

PROFILAKTYKA JODOWA

BROSZURA INFORMACYJNA

W przypadku awarii elektrowni jądowej i uwolnienia do atmosfery radioaktywnego jodu konieczne jest podanie osobom, przebywającym na zagrożonym terenie, tabletki zawierającej wysokie stężenie stabilnego jodu.

Przyjęcie tabletki nasycza tarczycę stabilnym jodem blokując wchłanianie przez nią radioaktywnego jodu i zapobiegając jego gromadzeniu.

Aby zapewnić odpowiednią ochronę, lek należy przyjąć doustnie, niezwłocznie po otrzymaniu komunikatu od właściwych służb o wystąpieniu skażenia radiacyjnego (najlepiej w ciągu 2 godzin). Przyjęcie tabletek w ciągu 8 godzin od ekspozycji na działanie promieniowania nadal pozostaje korzystne.

Dawkowanie tabletek ze stabilnym jodem zależy od wieku. Stosowanie dawki większej lub mniejszej od zalecanej może zagrozić zdrowiu.

- dorośli do 60 r. ż. i dzieci powyżej 12 r. ż.: 2 tabletki (co odpowiada 100 mg jodu)
- dzieci od 3 do 12 r. ż.: 1 tabletka (50 mg jodu)
- dzieci od 1 miesiąca do 3 r. ż.: ½ tabletki (25 mg jodu)
- noworodki: ¼ tabletki (12,5 mg jodu)
- kobiety w ciąży i karmiące piersią: 2 tabletki (100 mg jodu)

Wskazówki dotyczące przyjmowania tabletek ze stabilnym jodem

Aby uzyskać odpowiednią dawkę dla niemowląt i małych dzieci, należy przełamać tabletkę wzdłuż linii podziału i podać dziecku wskazaną część tabletki.

Tabletki można rozgryzać lub połykać w całości. Dla dzieci karmionych piersią można rozkruszyć tabletki i rozpuścić je w wodzie, syropie lub innym płynie.

Kiedy nie przyjmować leku?

- jeśli masz uczulenie na jodek potasu lub którykolwiek z pozostałych składników tego leku
- jeśli masz nadczynność tarczycy
- jeśli masz zaburzenie naczyń krwionośnych (zapalenie naczyń z hipokomplementemią)
- jeśli masz choroby autoimmunologiczne połączone ze świądem i pęcherzami na skórze (opryszczkowe zapalenie skóry Dühringa)

OSTRZEŻENIA I ŚRODKI OSTROŻNOŚCI

UWAŻAJ, JEŚLI:

- stosujesz lub stosowałeś w przeszłości leczenie chorób tarczycy
- występuje u Ciebie nieleczona autonomia tarczycy
- występuje u Ciebie zaburzenie czynności nerek
- masz zaburzenia czynności nadnerczy i stosujesz leczenie z tym związane
- jesteś odwodniony
- przyjmujesz leki hamujące czynność tarczycy, leki moczopędne oszczędzające potas, a także kaptopril, enalapril lub chinidynę

PAMIĘTAJ! ZWRÓĆ SIĘ O PORADĘ LEKARZA

przed przyjęciem leku

→ w przypadku występowania złośliwego nowotworu tarczycy lub takiego podejrzenia

→ w przypadku zwężenia dróg oddechowych (powodującego trudności w oddychaniu)

po przyjęciu leku

→ z noworodkiem w celu skontrolowania czynności tarczycy

Projekt „Maluchy na Start”

Przedszkole Integracyjne w Strzelcach Małych realizowało projekt współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020, oś priorytetowa Edukacja, Działanie 10.1. Zapewnienie równego dostępu do wysokiej jakości edukacji przedszkolnej, Poddziałanie 10.1.2 Zapewnienie równego dostępu do wysokiej jakości edukacji przedszkolnej – konkursy horyzontalne. Projekt nr RPMP.10.01.02-12-0229/19-02 pt. „Maluchy na start – rozwój edukacji przedszkolnej w gminie Szczurowa”. Okres przeznaczony na realizację projektu wynosi od 01.04.2020 r. do 31.08.2022 r.

Całkowita wartość projektu: 749 555,75 zł
Dofinansowanie z UE w wysokości: 637 038,55 zł
Wkład Własny: 112 517,20 zł

Od 1 września 2021 r. w projekcie brało udział 20 dzieci, które miały dostęp do szerokiej gamy zajęć dodatkowych. Wśród nich znalazły się m.in. zajęcia logopedyczne, wczesne wspomaganie rozwoju, ćwiczenia korekcyjno-kompensacyjne, gimnastyka korekcyjna, zajęcia rytmiczno-teatralne.

Opieką logopedyczną objęte były wszystkie dzieci, pozostałe zajęcia dostosowane były do ich indywidualnych potrzeb. Inne ćwiczenia były proponowane dzieciom, które potrzebowały wyrównania deficytów w zakresie rozwoju mowy, a inne z kolei potrzebującym stymulacji w zakresie kompetencji społecznych. Podczas zajęć logopedycznych dzieci rozwijały umiejętności związane z poprawną wymową oraz kompetencje komunikacyjne. Poprzez zabawę uczyły się porozumiewać z rówieśnikami, dorosłymi, poznając różne obszary związane z życiem społecznym. Budowały umiejętności, które będą potrzebne do czytania i pisania. Wczesnym wspomaganie objętych było pięcioro dzieci. Zajęcia odbywały się w specjalnie wyposażonym gabinecie. W ramach wczesnego wspomaganie rozwoju przedszkolaki stymulowane były do rozwoju komunikacji werbalnej i niewerbalnej. Uczyły się rozumieć komunikaty językowe, płynące z otoczenia, rozwijały funkcje słuchowo-językowe oraz wzrokowo-przestrzenne. Nauka odbywała się poprzez ruch, ćwiczenia manualne czy podążanie za dzieckiem.

Z zajęć korekcyjno-kompensacyjnych korzystała czwórka dzieci. Ćwiczenia odbywały się również w gabinecie, a także w przedszkolnym ogrodzie. Skierowane były na wszechstronny rozwój dziecka poprzez korygowanie i usprawnianie zaburzonych funkcji oraz rozwijanie funkcjonowania dziecka we wszystkich sferach. Celem zajęć korekcyjno-kompensacyjnych było kształtowanie zachowań adaptacyjnych, zmniejszanie deficytów w zakresie kompetencji społecznych, poprawianie funkcjonowania emocjonalnego, rozwijanie sprawności motorycznych oraz usprawnianie funkcji poznawczych. Gimnastyka korekcyjna była kierowana głównie do dzieci młodszych z wadami nie wymagającymi jeszcze postępowania rehabilitacyjnego. Były to dzieci, u których wady postawy są wynikiem słabego umięśnienia oraz nieprawidłowego nawyku w utrzymaniu postawy ciała. Dzieci te wymagały dawki ruchu korekcyjnego. Podczas zajęć uczestnicy bawili się głównie na zabawach i grach ruchowych. W zajęciach uczestniczyła cała grupa przedszkolna.

Celem zajęć teatralnych było wprowadzenie dzieci w świat sztuki poprzez zabawę. Zaplanowane aktywności przyniosły wiele korzyści. Rozwijały wyobraźnię, doskonaliły mowę, wzbogacały słownik dziecka, pomagały odblokować emocje. Dzieci w wieku przedszkolnym uczestniczyły w zajęciach całą grupą. Dzięki zajęciom, przedszkolaki poznały bajki, wcielając się przy tym w role bajkowych bohaterów. Każde dziecko przeżywając przygodę swojego bohatera, uczestniczyło w jego smutkach i radościach. Muzyka jest ważnym czynnikiem wpływającym na rozwój dziecka. Przeżycia związane z jej odbiorem mają duży wpływ na rozwój społeczny, emocjonalny i estetyczny. Słuchanie muzyki wpływa na rozwój czynności poznawczych takich jak koncentracja uwagi, pamięć. Muzyka uczy, bawi, wychowuje. W ćwiczeniach i zabawach umuzykalniających z techniki ruchu i rytmiki, brały udział wszystkie przedszkolaki. Celem zajęć rytmicznych było rozbudzanie u dzieci zainteresowań związanych z muzyką, rozwijanie aktywności muzycznej poprzez tworzenie, odtwarzanie i słuchanie muzyki, rozwijanie płynności i estetyki ruchu, rozwijanie umiejętności operowania głosem oraz poczucia rytmu. Wszystkie dzieci chętnie uczestniczyły w zajęciach i chętnie współpracowały z prowadzącymi.

Można zauważyć pozytywny wpływ zajęć na rozwój naszych podopiecznych.

Zrealizowano:

- **358,15 godz. dodatkowych zajęć specjalistycznych,**
- **104 godz. zajęć z zakresu rozwoju kompetencji kluczowych.**

W czerwcu 2022 r. dokonano dodatkowego zakupu pomocy dydaktycznych, które zwiększą szanse rozwojowo-poznawcze dzieci uczęszczających do Przedszkola Integracyjnego w Strzelcach Małych (OWP).

Zakupiono m.in.: domek lustrzany, panele sensoryczne z różnymi strukturami, kołowrotek, zestaw gimnastyczny/sportowy, trampolinę, hamak ze stojakiem, domek z patio, zestaw instrumentów, transparentne kamyczki

do zabaw sensorycznych, podświetlany stolik do zabaw na sucho i mokro, suchy basen z piłeczkami oraz podświetlaną tablicę do rysowania.

Ruch jest naturalną potrzebą dziecka, a odpowiednia aktywność ruchowa jest dziecku niezbędna dla zapewnienia prawidłowego rozwoju fizycznego, umysłowego, motorycznego i społecznego.

Warto zaznaczyć, że Przedszkole w Strzelcach Małych dzięki zrealizowanemu w/w projektowi jest bogato wyposażone w atrakcyjne, certyfikowane zabawki oraz w specjalistyczne pomoce dydaktyczne. Wszelkie te działania wpływają na wszechstronny rozwój dzieci oraz są dostosowywane do indywidualnych potrzeb i predyspozycji rozwojowych.

KOORDYNATOR PROJEKTU

Nadwiślańska Grupa Działania „E.O.CENOMA” – działamy lokalnie

Nadwiślańska Grupa Działania „E.O.CENOMA” w dniu 13 maja br. podpisała umowę na realizację operacji własnej pt. „Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości obszaru Nadwiślańskiej Grupy Działania „E.O.CENOMA” poprzez organizację szkoleń zawodowych. Mieszkańcy obszaru LGD mogli wybierać spośród trzech kursów, które były dopasowane do potrzeb społeczności lokalnej, tj. kurs kroju i szycia I stopnia, kurs spawacza (metoda MIG/MAG/TIG) oraz kurs operatora koparko-ładowarki.

W dniach 18-29 lipca dziesięcioro uczestniczek wzięło udział w pierwszym z nich. Kurs kroju i szycia zakładał uczestnictwo w projekcie kobiet i skierowany był do osób z grupy defaworyzowanej, czyli zagrożonej wykluczeniem społecznym. Beneficjentki projektu podczas 8 spotkań poznały między innymi zasady BHP stosowane przy pracy z maszynami do szycia, budowę i funkcjonowanie urządzeń. Zdobyły też wiedzę na temat rodzaju tkanin, stopek, podstawowych ściegów haftu ręcznego, rodzajów falban i kieszeni czy sposobów przyszywania guzików. W ramach zajęć praktycznych Panie uszyły poszewki, kosmetyczki, fartuszki, a nawet kapelusze. Ostatecznym zadaniem, z którymi uczestniczki musiały się zmierzyć było stworzenie wykroju oraz uszycie spódnicy na własne wymiary. Było to nie lada wyzwanie, jednakże wszystkie kursantki poradziły sobie z nim znakomicie. Zwieńczeniem szkolenia było otrzymanie zaświadczenia o ukończeniu kursu wydane przez Stowarzyszenie „Centrum Szkolenia Zawodowego” Ośrodek Kształcenia Ustawicznego w Gorlicach.

W ramach operacji własnej obecnie są organizowane kursy spawacza oraz operatora koparko-ładowarki. O ich efektach będziemy Państwa informować na bieżąco.

W roku bieżącym nasze stowarzyszenie przeprowadziło również dwa nabory z zakresu podejmowania działalności gospodarczej, w ramach których limit dostępnych środków łącznie wynosił 1 193 637,30 zł, co spowodowało, iż aż 18 wniosków otrzymało dofinansowanie w kwocie premii wynoszącej 65 000,00 zł. Oba z naborów cieszyły się dużym zainteresowaniem, co przełożyło się na 47 przyjętych wniosków przez biuro LGD.

W tym roku Nadwiślańska Grupa Działania „E.O.CENOMA” stanie przed wyzwaniem stworzenia nowej Strategii Rozwoju Lokalnego kierowanego przez społeczność obejmującej lata 2023-2027. Zachęcamy do śledzenia naszych profili na Facebook’u, Instagramie oraz strony

internetowej www.cenoma.pl, na których będziemy informować o nadchodzących wydarzeniach.

Paulina Lis-Łoboda

Rajd rowerowy w Górcie

W pierwszy weekend września odbył się, już po raz piąty Rajd Rowerowy, organizowany przez OSP Górkę, przy wsparciu finansowym Urzędu Marszałkowskiego Województwa Małopolskiego, Zbigniewa Moskale – Wójta Gminy Szczurowa, oraz Gminnego Centrum Kultury, Czytelnictwa i Sportu w Szczurowej. W zmaganiach sportowych wzięło udział ponad 220 osób. W rajdzie wzięli udział zarówno dorośli, dzieci, jak i seniorzy. Każdy uczestnik rajdu otrzymał pamiątkową koszulkę, a po dotarciu na metę, również medal. Jest to kolejna w tym roku sportowa inicjatywa realizowana przez OSP Górkę. Wcześniej odbył się STRAŻMAGE-

DON, następnie Strażacki Turniej Siatkówki – Górkę CUP 2022, a na zakończenie letniego sezonu – Rajd Rowerowy, który już na stałe wpisał się w kalendarz wydarzeń kulturalnych organizowanych na terenie gminy Szczurowa.

Fotorelacja z wydarzenia na stronie 2.

Projekt zrealizowano przy wsparciu finansowym Województwa Małopolskiego.

Najlepsi z najlepszych

W niedzielne popołudnie 2 października 29 uczniów odebrało stypendia Wójta Gminy Szczurowa za bardzo dobre wyniki w nauce oraz osiągnięcia sportowe. Już po raz czwarty wyróżniono najzdolniejszych uczniów z naszej gminy. Program stypendialny jest inicjatywą Wójta Zbigniewa Moskała, który podkreślił, że przyznanie stypendium jest formą wyróżnienia zdolnej młodzieży.

W siedzibie Gminnego Centrum Kultury spotkali się stypendyści wraz z rodzicami, nauczyciele i dyrektorzy szkół oraz samorządowcy. Podczas niedzielnej gali nagrodziliśmy 29 uczniów, którzy w minionym roku szkolnym osiągnęli wysokie wyniki w nauce – średnia ocen 5,20 i wyżej, lub mieli wybitne osiągnięcia sportowe. W trakcie uroczystości Wójt Zbigniew Moskał w swoim przemówieniu podkreślił, że stypendia są dowodem uznania dla ich ciężkiej pracy.

Nie zabrakło słów wdzięczności dla dyrektorów, nauczycieli i wychowawców za wspieranie, motywowanie i wiarę w uczniów. Wójt Zbigniew Moskał podziękował również rodzicom, którzy codziennie wkładają wiele wysiłku i poświęcenia w wychowanie dzieci. *Życzę Wam, abyście dla swoich dzieci zawsze byli źródłem energii do działania. Aby Wasze dzieci zawsze miały w Was oparcie, aby chciały dzielić się z Wami nie tylko sukcesami, ale również porażkami* – podkreślał Wójt Gminy Szczurowa.

Wyróżnionym stypendystom gratulujemy wyników w nauce, osiągnięć naukowych i sportowych oraz życzymy dalszych sukcesów.

Stypendium Wójta Gminy Szczurowa za bardzo dobre wyniki w nauce otrzymali:

Publiczna Szkoła Podstawowa w Niedzieliskach:

Nikoła Hudyma
Norbert Przydatek

Publiczna Szkoła Podstawowa w Strzelcach Wielkich:

Kalina Zabiegała
Karolina Stachowicz
Alan Skrzyński
Julia Kras

Szkoła Podstawowa w Szczurowej:

Karol Tracz
Krzysztof Budyn
Julia Szafraniec

Justyna Siudut
Emilia Gofron
Zuzanna Turaczy
Magdalena Walas
Gabriela Marek
Anna Jamrożek
Wiktor Caban

Zespół Szkolno-Przedszkolny w Uściu Solnym:

Julia Adamska
Maja Adamska
Gabriela Stołek

Publiczna Szkoła Podstawowa

w Woli Przemykowskiej:

Izabela Janeczek

Publiczna Szkoła Podstawowa w Zaborowie:

Michał Babło
Alicja Kuliszewska
Radosław Kuliszewski
Julia Kotwa
Zuzanna Wojnicka
Oliwia Frankowicz
Maria Latocha

Stypendia za osiągnięcia sportowe otrzymali:

- Martyna Gwizdała
- Emil Maj

OSP Górka drugą najlepszą drużyną w Małopolsce!

Reprezentacja OSP Górka zajęła drugie miejsce w Wojewódzkich Zawodach Sportowo-Pożarniczych OSP, które odbyły się 24 września w Nowym Wiśniczu.

OSP Górka zajęła drugie miejsce w Grupie A (męska drużyna pożarnicza – wiek powyżej 16 lat, za wyjątkiem funkcji mechanika, rozdzielaczowego i dowódcy – wszyscy wiek powyżej 18 lat). *Serdecznie gratuluję strażakom z Górki tak wysokiego miejsca w zawodach wojewódzkich. To wielki wyczyn i efekt dziesiątek godzin treningów. Dziękujemy Wam za trud włożony w treningi i przygotowania, oraz za godne reprezentowanie naszej gminy i powiatu* – podkreślał Zbigniew Moskal, Wójt Gminy Szczurowa.

Przypomnijmy, że wcześniej drużyny z OSP Górka okazały się najlepsze w zawodach na szczeblu powiatowym. Dzięki tej wygranej rywalizowały z innymi najlepszymi drużynami z całego województwa.

Jedenasta edycja akcji Narodowego Czytania w Gminnej Bibliotece Publicznej w Szczurowej

Gminna Biblioteka Publiczna w Szczurowej po raz kolejny włączyła się w akcję NARODOWEGO CZYTANIA, przypadającą w dniu 3 września 2022 r. Ta słynna kampania społeczna promująca czytelnictwo organizowana jest przez Prezydenta RP od 2012 roku. Na przestrzeni lat czytano między innymi: *Pana Tadeusza* Adama Mickiewicza, dzieła Aleksandra Fredry, *Trylogię* Henryka Sienkiewicza, *Lalkę* Bolesława Prusa, *Quo vadis* Henryka Sienkiewicza, *Wesele* Stanisława Wyspiańskiego, *Przedwiośnie* Stefana Żeromskiego czy w ubiegłym roku *Moralność pani Dulskiej* Gabrieli Zapolskiej. Lekturą tegorocznego Narodowego Czytania były *Ballady i romanse* autorstwa Adama Mickiewicza. Ten słynny zbiór ballad opublikowany został w czerwcu 1822 roku w Wilnie jako główna część pierwszego tomu *Poezji* Adama Mickiewicza. Pisany w latach 1819–1821 cykl wierszy wyznaczył początek dziejów poezji romantycznej w Polsce, stając się dla nowej epoki jednym z najważniejszych punktów odniesienia.

Narodowemu Czytaniu w Szczurowej, które odbyło się w dziewiętnastowiecznym Dworze Kępińskich, obecnej siedzibie Gminnej Biblioteki Publicznej w Szczurowej, towarzyszyła atmosfera melancholii, tajemniczości i grozy. Ta wyjątkowa aura była zasługą melodii granych na fortepian-

nie oraz aktorskiej gry i recytacji uczniów Publicznej Szkoły Podstawowej w Szczurowej. Wśród zaproszonych gości był Pan Zbigniew Moskal – Wójt Gminy Szczurowa, nauczyciele, młodzież szkolna oraz mieszkańcy Szczurowej.

Wiersze polskiego wieszcza do dzisiaj cieszą się popularnością, a ich współczesne znaczenie dla polskiej kultury potwierdza Rok Romantyzmu Polskiego, ogłoszony w 2022 roku z okazji dwóchsetlecia wydania zbioru.

Kopacze Wielkie najlepszą drużyną w tegorocznej edycji Turnieju Wsi o Puchar Wójta Górka najlepsza w meczach piłki nożnej

Po dwuletniej przerwie spowodowanej pandemią COVID-19 oraz niesprzyjającą pogodą w ubiegłym roku, która uniemożliwiła przeprowadzenie konkurencji sportowych w ramach Turnieju Wsi, 15 sierpnia br., na stadionie sportowym w Niedzieliskach odbył się Turniej Wsi o Puchar Wójta oraz Turniej Piłki Nożnej o Puchar Wójta Gminy Szczurowa. Zgodnie z zasadami każde sołectwo mogło zgłosić dwie drużyny: jedną do udziału w konkurencjach na wesoło, a drugą do zawodów w piłkę nożną. Zarówno w Turnieju Wsi, jak i w Turnieju Piłki Nożnej, udział wzięło 10 sołectw.

W czasie zmagania w Turnieju Wsi o Puchar Wójta mieszkańcy poszczególnych miejscowości rywalizowali w dziewięciu konkurencjach: bieg z taczkami, bicie piany, wyścig w folii, rzut beretem sołtysa, szukanie jaj w stogu siana, bieg w worku, wyścig na trzy nogi, bieg gąsienic i napełnianie butelki. Wśród 10 drużyn, które stanęły ze sobą w szranki były: Barczków, Dąbrówka Morska, Górka, Kopacze Wielkie, Niedzieliska, Pojawie, Rylowa, Szczurowa, Uście Solne, Wola Przemysłowska, oraz Wrzypia. Zwycięzcami Turnieju Wsi o Puchar Wójta okazały się Kopacze Wielkie, które oprócz pamiątkowego pucharu, otrzymały nagrodę finansową ufundowaną przez Wójta Gminy Szczurowa w wysokości 2 000 zł. Tuż za wygranymi uplasowały się kolejno drużyny z Dąbrówki Morskiej oraz Woli Przemysłowskiej, które również wyróżniono pucharami i nagrodami finansowymi w wysokości 1 000 zł.

W Turnieju Piłki Nożnej również udział wzięło 10 sołectw: Niedzieliska, Pojawie, Górka, Strzelce Wielkie, Rudy Rysie, Rylowa, Dołęga, Dąbrówka Morska, Uście Solne oraz Wola Przemysłowska. Tym razem puchar za zajęcie I miejsca oraz nagrodę finansową w wysokości 2 000 zł otrzymała drużyna z Górki. II miejsce wywalczyła Wola Przemysłowska, a III miejsce Dąbrówka Morska. Zdobywcy II i III miejsca otrzymali również pamiątkowe puchary i nagrody finansowe w wysokości 1 000 zł. Każda z drużyn otrzymała piłkę nożną oraz pamiątkowe dyplomy.

Poza Turniejem Wsi oraz Turniejem Piłki Nożnej przygotowano mnóstwo gier, zabaw i animacji dla najmłodszych. Bardzo dużą popularnością cieszyły się także dmuchane zjeżdżalnie. W wydarzeniu wzięło również udział Nadleśnictwo Dąbrowa Tarnowska, które przygotowało specjalne stoisko edukacyjno-promocyjne, gdzie można

było sprawdzić swój stan wiedzy związany z bytowaniem zwierząt w naszych lasach. Miłośnicy domowych wypieków mieli możliwość spróbować przepysznych ciast przygotowanych przez panie z Koła Gospodyń Wiejskich Niedzieliska. Wśród atrakcji nie mogło oczywiście zabraknąć loterii fantowej oraz zabawy tanecznej pod gołym niebem, która była zwieńczeniem tegorocznych zmagania.

Już dziś zachęcamy, aby w przyszłym roku w Turnieju Wsi wzięło udział wszystkich 21 sołectw.

Bogusława Daniel-Zieja

Nadwiślańskie smaki

Bigos Pojawianek

Kiedy pierwszy raz organizowały zabawę sylwestrową przyszło raptem 20 par. Dzisiaj bilety na ich imprezę wyprzedane są już w listopadzie, a w Domu Ludowym w ostatni dzień roku goszczą kilkadziesiąt par. Mowa oczywiście o Kole Gospodyń Wiejskich Pojawianki, które dały się poznać jako charyzmatyczne, pełne zapału i poczucia smaku gospodynie. W cyklu "nadwiślańskie smaki" poznamy koła gospodyń wiejskich działające na terenie naszej gminy oraz ich popisowe przepisy.

KGW Pojawianki działa od ponad 50 lat. W wielu przypadkach pół wieku temu działały babcie, a potem mamy obecnych członkiń. W obecnym kształcie koło działa nieprzerwanie od kilku lat angażując 21 osób, w tym 4 panów. Gospodynie aktywnie włączają się w działalność na rzecz swojej miejscowości i całej gminy. Ich stoiska możemy często spotkać na piknikach, jarmarkach czy innych festynach. Same co roku organizują piknik rodzinny na rozpoczęcie wakacji podczas którego serwują domowe wypieki, chleb ze smalcem czy bigos, który - jak podkreślają - najlepiej smakuje po trzech dniach. KGW z Pojawia co roku organizuje dzień babci i dziadka, zabawę karnawałową wycieczki oraz wyjazdy do kina. Rokrocznie karmią pielgrzymów Tarnowskiej Pieszej Pielgrzymki na Jasną Górę.

Ich przepis o pieczeniu wieprzowej można znaleźć w książce "Kulinarne wędrówki po Małopolsce", a w 2019 roku na zaproszenie koła w Pojawiu gotował Jan Kuroń.

Oczywiście gotował podczas imprezy, którą gospodynie same zorganizowały - EKOregionalnie, czyli festiwal regionalnego smaku. Pojawianki przygotowywały również domowe pączki dla mieszkańców gminy na tegoroczny tłusty czwartek - każdy kto odwiedził wtedy Urząd Gminy mógł skosztować wypieków z Pojawia.

Dlaczego bigos? Nie ma chyba bardziej znanego, tradycyjnego Polskiego dania niż właśnie bigos, który na naszych stołach króluje od XVIII wieku! Kto wie, może w naszym "Nadwiślańskim Soplicowie" w Dołędze jedzono taki tradycyjny Bigos? Poznajcie przepis pań z Pojawia!

Składniki:

- 2kg kapusty kiszonej
- 1 kapusta słodka
- 0,5 kg boczku
- 1 kg kiełbasy
- 1kg mięsa z łopatki
- 2 cebule
- 2 marchewki
- 1 pietruszka
- ¼ selera
- ziele angielskie
- pieprz
- liść laurowy
- kminek
- papryka słodka wędzona
- 1 kg kości wędzonych
- 2 przeciery pomidorowe
- sól, wegeta

Przygotowanie:

Kapustę słodką poszatковать i obgotować. Po zagotowaniu odcedzić z wody, Kapustę kiszoną włożyć do kości wędzonych do garnka. Gotować 1 godzinę lub do miękkości. Warzywa obrać, poszatковать i dodać do kapusty kiszonej. Dodać kapustę słodką i przyprawy.

Boczek i kiełbasę podsmażyć. Mięso dusić. Dodać boczek, kiełbasę i mięso do kapusty. Dodać przecier pomidorowy, gotować i mieszać. Pod koniec gotowania spróbować i doprawić do smaku. Najlepiej smakuje trzeciego dnia.

Smacznego!

Letnie Kino Plenerowe pod chmurką

W sierpniu Gminne Centrum Kultury i Czytelnictwa w Szczurowej wystartowało z seansami letniego kina plenerowego. Pierwszy wieczór z kinem pod chmurką skierowany był zwłaszcza do dzieci i młodzieży, stąd wybór organizatorów padł na film „Monster Trucks”. Pierwszy z seansów filmowych letniego kina plenerowego został zorganizowany w Parku Kępińskich i okazał się sporym sukcesem. Dopisała nie tylko frekwencja, lecz również prawdziwie wakacyjna pogoda. Uczestnikom wydarzenia, wspólne oglądanie filmu pod chmurką umilał popcorn, przygotowany przez organizatorów.

Kolejna wakacyjna projekcja letniego kina na terenie naszej gminy odbyła się w Kopaczach Wielkich. Tym razem wybór organizatorów padł na komedię „Johnny English – Reaktywacja”, z udziałem znanego z roli kultowego Jasia Fasoli – Rowana Atkinsona. Seans w Kopaczach Wielkich przyciągnął przed ekran sporą publiczność.

Dwa udane filmowe wieczory zachęciły organizatorów do organizacji kolejnego seansu pod chmurką, tym razem już we wrześniu. Na zaproszenie Pani Sołtys – Zofii Sołak, kino plenerowe zagościło na terenie parku w Strzelcach Wielkich. Wydarzenie, mimo, że zorganizowane już po sezonie wakacyjnym, przyciągnęło do strzeleckiego parku wielu miłośników kina, którzy sami byli bardzo pozytywnie zaskoczeni organizacją kina plenerowego pod chmurką. Jak barwnie opisała to jedna z uczestniczek wydarzenia: *Na początku było trochę dziwnie. Przed sobą masz*

duży ekran, wokół siebie mnóstwo ludzi siedzących na krzesłach, ławkach czy kocykach, z których każdy coś tam chrupie. Gdzieś w oddali szczeka pies, za sobą słychać samochody, porykiwanie krów czy biegające dzieci. Siedzieliśmy sobie na kocyku, chłodne powietrze przyjemnie smagało nas w policzki. Kiedy film się zaczął, zapanowała cisza. Każdy skupił się na akcji wyświetlanej na ekranie. Mimo że siedzieliśmy z tyłu – bardzo dobrze widzieliśmy wyświetlany film. Było bardzo przyjemnie i kulturalnie – dodała.

Kino plenerowe to fantastyczny pomysł na wspólne spędzenie letnich wieczorów w miłej atmosferze. Z pewnością jest to inny rodzaj filmowej rozrywki niż typowy seans w kinie. Oferuje zupełnie nowe doznania dla zmysłów uczestników seansu, a gdy przeciąga się do późnych godzin nocnych, atmosfera wydarzenia pod gwiazdowym niebem jest niepowtarzalna! Dodatkowym atutem wydarzenia jest niewątpliwie jego bezpłatny charakter.

Już dziś pracownicy Gminnego Centrum Kultury i Czytelnictwa w Szczurowej planują kolejne seanse filmowe w plenerze. Zanim jednak kino pod chmurką ponownie zagości na terenie naszej gminy, zapraszamy na seanse, które będą się odbywały na sali widowiskowej Gminnego Centrum Kultury i Czytelnictwa w Szczurowej. Szczegóły już wkrótce. Zachęcamy do śledzenia naszej strony oraz profilu GCKCZiS na Facebook'u.

S. Marcisz

Przegląd wydarzeń kulturalnych w Gminie Szczurowa

Okres wakacji to czas odpoczynku, zabawy i relaksu. W tym okresie instytucje kultury, zachęcają do skorzystania z oferty jaką przygotowały specjalnie na ten czas. Organizują przeróżne wydarzenia kulturalne, zarówno stacjonarne jak i plenerowe, zajęcia dla dzieci, młodzieży, czy seniorów oraz proponują różne formy spędzania wolnego czasu.

Sezon plenerowych wydarzeń kulturalnych organizowanych przez Gminne Centrum Kultury, Czytelnictwa i Sportu w Szczurowej, rozpoczyna się już końcem maja i trwa do początku września.

Chcielibyśmy przedstawić Państwu, co udało Nam się zorganizować na przełomie ostatnich kilku miesięcy. Intensywny sezon wydarzeń kulturalnych w plenerze roz-

poczęliśmy od zorganizowanego pod pomnikiem ofiar I i II wojny światowej Koncertu Patriotycznego Orkiestry Dętej Szczurowa, upamiętniającego uchwalenie Konstytucji Trzeciego Maja. Następnie, końcem maja (21-22 maj) w Parku Kępińskich, przez dwa dni odbywał się 39. Przegląd Zespołów Regionalnych, Kapel, Instrumentalistów, Grup Śpiewaczych i Śpiewaków Ludowych im. Jędrzeja Cierniaka. Zaraz po tych wydarzeniach, Gminne Centrum Kultury, włączyło się w organizację aż 10-ciu imprez z okazji Dnia Dziecka, świętowanych w różnych miejscowościach naszej gminy. W czerwcu, na terenie gminy Szczurowa przeżywalimy po raz kolejny wyjątkowe wy-

darzenie – STRAŻMAGEDON. Również i tu włączyliśmy się w pomoc przy organizacji tego wielkiego przedsięwzięcia. Następnie, początkiem lipca, mogliście Państwo wziąć udział w największej imprezie tego lata w gminie Szczurowa – VIII Pikniku Lotniczym. Zapropomowane atrakcje podczas tego wydarzenia, okazały się wielkim sukcesem, zwłaszcza występ zespołu „Baciary”. W drugiej połowie lipca odbyły się bezpłatne zajęcia wakacyjne dla dzieci: „Mole książkowe, czyli spotkania z literackimi bohaterami” oraz „EKO CZAS, czyli co z naszą Ziemią”.

Na prośbę Stowarzyszenia Motocyklowego „Road Rats”, włączyliśmy się w pomoc przy organizacji Pikniku Motocyklowego, który odbył się 24 lipca w Parku Kępińskich. Po uroczystej mszy świętej w kościele św. Bartłomieja w Szczurowej i poświęceniu motocykli wraz z ich właścicielami, można było oglądać i podziwiać piękne maszyny zaparkowane na rynku przed Urzędem Gminy, a następnie posłuchać koncertu rockowego w Parku Kępińskich. Jeszcze w lipcu włączyliśmy się w organizację 95-lecia założenia Orkiestry Dętej w Uściu Solnym. Podczas wakacji zorganizowaliśmy, bądź współorganizowaliśmy 10 Pikników Rodzinnych. Zdarzało się nawet, iż w jeden weekend odbywały się 3 wydarzenia w tym samym czasie. W sierpniu, przy współpracy z sołtysami, odbył się Turniej Wsi o Puchar Wójta oraz Turniej Piłki Nożnej, w którym udział wzięło 10 drużyn. Następnie, razem z OSP Górka, został zorganizowany Strażacki Turniej Siatkówki. Wraz z Muzeum w Dołędze, przygotowaliśmy dla Państwa koncert „Nieistniejący lecz możliwy koncert instrumentalny poezją polską okraszony”. To jeszcze nie wszystko.

W ramach współpracy z Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Szczurowej oraz Klubu Senior+, odbyła się wycieczka seniorów z Gminy Szczurowa do Krakowa, której głównym celem było zwiedzanie Rynku Podziemnego. W okresie wakacyjnym udało nam się zorganizować 4 seanse filmowe, z tego aż 3 pokazy plenerowe: „Monster Truck” w Parku Kępińskich w Szczurowej, „Johnny English – Reaktywacja” na placu przed Domem Ludowym w Kopaczach Wielkich oraz „SING” w Parku w Strzelcach Wielkich. Początkiem września, włączyliśmy się w pomoc przy organizacji V edycji Rajdu Rowerowego w Górcie, imprezy cieszącej się bardzo dużym zainteresowaniem nie tylko mieszkańców naszej gminy, ale i gmin sąsiednich.

Okres wakacyjny, to nie tylko imprezy w plenerze, to również czas realizacji licznych projektów. Gminne Centrum Kultury pozyskało środki na realizację m.in. takich inicjatyw jak: „Lunch Break – Kulinarnym Szlakiem ze smakiem” – Program Równać Szanse 2022 oraz „Usłyszeć szeroko otwartymi oczami” – Program Kultura Dostępna, dofinansowany przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego. W ramach tych projektów odbywają się cotygodniowe zajęcia.

Co prawda mamy już jesień, ale nie zwalniamy tempa jeśli chodzi o działalność kulturalną. Przed nami jeszcze zajęcia sportowe dla dzieci „Gimnastyka dla smyka”, „Fitness Dance” dla kobiet, zajęcia wokalne i muzyczne dla chóru, cotygodniowe zajęcia dla młodzieży w ramach programu „Równać Szanse 2022”, wycieczka do Filharmonii w Krakowie z programu Kultura Dostępna, zorganizowane wyjazdy dla dzieci i młodzieży, seanse filmowe na sali widowiskowej w GCK, uroczystość 11 listopada, Jarmark Bożonarodzeniowy i wiele innych mniejszych wydarzeń. Zapraszamy już dziś do skorzystania z naszej oferty kulturalnej, a jeśli macie Państwo swoje pomysły, co warto byłoby zrobić w przyszłości, to podzielcie się z nami.

Pracownik GCK

Koncert patriotyczny upamiętniający życie i twórczość Józefa Wybickiego – śpiewamy i migamy

Usłyszeć szeroko otwartymi oczami, to projekt realizowany przez Gminne Centrum Kultury, Czytelnictwa i Sportu w Szczurowej w ramach programu **Kultura Dostępna**. Zadanie, które zostało dofinansowane przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego ma charakter integracyjny i jest skierowane przede wszystkim do osób ze szczególnymi potrzebami, o utrudnionym dostępie do kultury, zagrożonych wykluczeniem społecznym, oraz niezaangażowanych w życie kulturalne.

W ramach projektu, od czerwca do końca września odbywały się zajęcia wokalne prowadzone przez Panią Zuzannę Kuliszewską, natomiast w sierpniu i we wrześniu, uczestnicy zadania uczyli się interpretacji *Mazurka Dąbrowskiego* w polskim języku migowym. Naukę języka migowego prowadziła Pani Magdalena Sipowicz – tłumaczka polskiego języka migowego. W spotkaniach warsztatowych, które zostały zrealizowane w zakresie tego wyjątkowego przedsięwzięcia uczestniczyli członkowie chóru „Dzieci z Dworu” oraz seniorzy z terenu gminy Szczurowa. Efekty wielogodzinnych prób i nauki języka migowego mogliśmy podziwiać 29 września br., na sali widowiskowej Gminnego Centrum Kultury, Czytelnictwa i Sportu w Szczurowej, gdzie odbył się koncert upamiętniający życie i twórczość Józefa Wybickiego. Był to wyjątkowy wieczór, ponieważ właśnie w tym dniu obchodziliśmy 275. rocznicę urodzin Józefa Wybickiego. Warto przypomnieć, iż Sejm Rzeczypospolitej Polskiej przekonany o wyjątkowym znaczeniu dorobku Józefa Wybickiego, oddając hołd jego dokonaniom, ustanowił rok 2022 **Rokiem Józefa Wybickiego**. Ten polski pisarz i polityk zmarł 200 lat temu, 10 marca 1822 w wielkopolskiej wsi Manieczki. Jego najbardziej znanym dziełem jest *Pieśń Legionów Polskich we Włoszech* (pierwotny tytuł *Mazurka Dąbrowskiego*), która w 1927 roku została ogłoszona polskim hymnem narodowym.

Podczas koncertu upamiętniającego życie i twórczość Józefa Wybickiego został odśpiewany Hymn Polski w języku migowym, a wystrojeni w przepiękne historyczne stroje uczniowie ze szkoły podstawowej w Szczurowej przedstawili rys biograficzny autora *Mazurka Dąbrowskiego*, który wcześniej opracowali z pomocą Pana Mateusza Michalskiego – nauczyciela historii. Było to niepowtarzalne i ponadczasowe wydarzenie, a także ogromny zwrot w kierunku dostępności wydarzeń kulturalnych, zwłaszcza małych instytucji kultury.

Koncert po zmontowaniu nagrania, oraz przetłumaczeniu w całości na język migowy, zostanie zamieszczony na stronie internetowej Gminnego Centrum Kultury oraz Urzędu Gminy Szczurowa.

To jednakże jeszcze nie koniec realizacji projektu **Usłyszeć szeroko otwartymi oczami**. Finałowym elementem zadania jest wspólny wyjazd młodzieży i seniorów na koncert orkiestry i chóru do Filharmonii w Krakowie. Organizacja nieodpłatnych warsztatów wokalnych oraz nauka pieśni *Mazurek Dąbrowskiego* w języku migowym i tłumaczenie finałowego koncertu na język migowy, stworzyły szansę uczestniczenia w bardzo wartościowym i wyjątkowym wydarzeniu oraz przyczyniły się do pogłębienia integracji społecznej. Efekty projektu będą dostępne dla osób ze szczególnymi potrzebami.

W realizację zadania włączył się Wójt Gminy Szczurowa – Pan Zbigniew Moskał, Dyrektor Szkoły Podstawowej w Szczurowej – Pani Joanna Ozorka-Krawczyk, Kierownik Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej – Pani Barbara Domagała oraz Koło Gospodyń Wiejskich *Pojawianki* na czele z Panią Jadwigą Bratko.

Bogusława Daniel-Zieja

Projekt „Usłyszeć szeroko otwartymi oczami” dofinansowano ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego pochodzących z Funduszu Promocji Kultury

**KULTURA
DOSTĘPNA**

**Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego**

Integracja, mobilizacja i działanie

Projekt pn. „Lunch Break – Kulinarnym szlakiem ze smakiem”, realizowany przez Gminne Centrum Kultury, Czytelnictwa i Sportu w Szczurowej, w ramach programu „Równać Szanse”, nabiera rozpędu. Młodzież działająca w projekcie, zaplanowała wyjazd integracyjny do Sandomierza. Wspólnie wybraliśmy przewoźnika i ułożyliśmy program wycieczki. Zwiedziliśmy miasto, m.in.: odwiedzając Muzeum Ojca Mateusza oraz zaplanowaliśmy przejście Podziemną Trasą Turystyczną czyli dawnymi lochami miejskimi. Podczas wycieczki, duże wrażenie wywarł na nas efektowny ratusz oraz słynna furta Ucho Igiełne, przez którą udało się nam przejść. Planowaliśmy również wybrać się szlakiem turystycznym na krótką wędrowkę po lesso-wym Wąwozie Królowej Jadwigi i wyjść w Góry Pieprzowe, ale niestety ulewa, która przeszła przez Sandomierz w dzień poprzedzający nasz przyjazd, skomplikowała nasze plany. W drodze powrotnej, wstąpiliśmy na pyszne lody i zatańczyliśmy „Belgijkę” na koszyckim rynku.

Po powrocie umówiliśmy się na kolejne zajęcia. Tym razem tematem przewodnim była kuchnia włoska i angielska. Przygotowaliśmy pyszne spaghetti, babeczki oraz szarlotkę, ale to nie koniec. Początkiem października wybraliśmy się do innej grupy projektowej, która również realizuje projekt w ramach programu „Równać Szanse 2022”. Termin spotkania został wspólnie ustalony z grupą projektową z Tuchowa, a my znaleźliśmy odpowiedniego przewoźnika i opracowaliśmy szczegółowy plan wycieczki. Na pewno jeszcze o nas usłyszycie.

Uczestniczka projektu

Wakacje z Gminnym Centrum Kultury

W drugiej połowie lipca Gminne Centrum Kultury, Czytelnictwa i Sportu w Szczurowej wraz z Wójtem Gminy Szczurowa – Panem Zbigniewem Moskałem zaprosiło dzieci z naszej gminy na zorganizowane i bezpłatne zajęcia wakacyjne. Głównym celem podjętych przez nas działań było zagospodarowanie czasu wolnego dzieci podczas wakacji oraz stworzenie atrakcyjnej formy aktywności wolnej od smartfonów, tabletów i komputerów, które niewątpliwie są nieodzownym elementem ich codzienności.

Warsztaty zostały przeprowadzone w dwóch turnusach w taki sposób, aby mogła z nich skorzystać jak największa liczba dzieci. Spotkania odbywały się w Gminnym Centrum Kultury oraz w Parku Kępińskich w Szczurowej. Pierwszy turnus, który trwał od 18 do 22 lipca odbył się pod hasłem *Mole książkowe, czyli spotkania z literackimi bohaterami*. Podczas zajęć dzieci każdego dnia „przenosiły” się w niezwykle świat bajek, towarzysząc bohaterom literackim w ich przygodach. W kolejnym tygodniu od 25 do 29 lipca hasło przewodnie wakacyjnych spotkań brzmiało *EKO CZAS, czyli co z naszą Ziemią*. Podczas zajęć dzieci przypominały sobie jak dbać o naszą Ziemię, a także poznały ciekawe sposoby na wykorzystanie odpadów. W trakcie warsztatów mali uczestnicy tworzyli m.in. gry planszowe z recyklingu, eko-kosmetyki, łapacze snów, a także poznali nowe techniki plastyczne. Każdy dzień zajęć wzbogacony został również o aktywność fizyczną, którą tak bardzo lubią dzieci, a to wszystko za sprawą tańców, rozgrywek sportowych, czy zajęć FitKids na trampolinach, które zostały przeprowadzone przez instruktorkę fitness w Parku Kępińskim podczas pikniku na świeżym powietrzu. Największą popularnością wśród dzieci cieszy-

ły się zajęcia kulinarne, podczas których udało się „wyczerować” lody z owoców oraz zdrową wersję pizzy.

Obserwując dzieci każdego dnia, widząc z jakim entuzjazmem i uśmiechem na twarzy wracały do nas na kolejne zajęcia, jesteśmy pewni, że cel został osiągnięty w 100%, a młodzi mieszkańcy naszej gminy aktywnie i kreatywnie spędzili wakacyjny czas w Gminnym Centrum Kultury, Czytelnictwa i Sportu w Szczurowej.

Bogusława Daniel-Zieja

Nowy plac zabaw w Niedzieliskach

Uczniowie Publicznej Szkoły Podstawowej oraz Przedszkola w Niedzieliskach mają niemałe powody do radości. Wszystko za sprawą nowego placu zabaw, z którego mogą korzystać od początku nowego roku szkolnego. Znajduje się tam piaskownica, ławeczki oraz miejsce idealnie przystosowane do gier zespołowych. Bardzo dziękujemy sponsorom tego przedsięwzięcia, zwłaszcza Panu Zbigniewowi Moskalowi – wójtowi Gminy Szczurowa, Panu Kazimierzowi Wróblowi – sołtysowi wsi Niedzieliska za ufundowanie drzwi wyjściowych oraz Wspólnocie Leśno-Gruntowej wsi Niedzieliska, która przeznaczyła środki na powstanie piaskownicy oraz deski do wykonania ławeczek. Ogromne podziękowania należą się również Paniom woźnym szkoły w Niedzieliskach za odnowienie ławek, odnalezionych na szkolnym strychu.

Nowo powstały plac zabaw będzie bardzo ważnym miejscem dla całej społeczności szkolnej, który z pewnością urozmaici dzieciom zajęcia na świeżym powietrzu. Nowe miejsce do zabawy dla dzieci z Niedzielisk będzie przede wszystkim wspaniałą okazją do przebywania w gronie rówieśników.

Nowy plac zabaw spełnia wiele bardzo ważnych funkcji: dzieci z oddziału przedszkolnego oraz uczniowie klas I-VIII od początku roku szkolnego spędzają czas na świeżym powietrzu, a sam plac jest świetnym miejscem na spędzanie wolnego czasu również po zajęciach szkolnych. Inwestycja sprawia dzieciom wiele radości. Zachęca do aktywności fizycznej, stwarzając okazję do treningu umiejętności społecznych. Dzieci uczą się współpracy, współzawodnictwa i kreatywności, pozytywnego spożytkowania

dziecięcej energii, funkcjonowania w grupie rówieśników, a także nawiązywania relacji.

O bezpieczeństwie na placu zabaw decyduje jego lokalizacja, ogrodzenie oraz odpowiednie wyposażenie. Podczas zajęć szkolnych nad bezpieczeństwem uczniów podczas długiej przerwy czuwa 2 nauczycieli, a dzieci z oddziału przedszkolnego pozostają pod stałą opieką wychowawcy i opiekunów.

SP w Niedzieliskach

Koło fotograficzne w SP Wola Przemykowska

W fotografii zawsze trzeba pamiętać, że ważne rzeczy nie tylko dzieją się w centrum wydarzeń. Trzeba uważnie rozglądać się dookoła, aby nie przeoczyć czegoś, co może być niezwykle czy zaskakujące. Czasem drobiazg, nieistotna z pozoru rzecz czy osoba sprawiają, że zdjęcie ożywa i jest wyjątkowe. Kreatywność, ciekawość świata, otwartość, spostrzegawczość oraz radość z obserwacji otoczenia to cechy, które szczególnie pragniemy rozwijać u naszych uczniów w ramach prowadzonego w szkole koła fotograficznego.

Od września na cotygodniowych zajęciach uczniowie zgłębiają tajemnice warsztatu fotografii w małym szkolnym studio stworzonym w ramach Programu Laboratoria Przyszłości. Na pierwszych kilku zajęciach uczniowie poznali różne rodzaje aparatów, ich budowę, oraz proces powstawania zdjęcia. Podczas kolejnych zajęć uczniowie ćwiczyli obsługę lustrzanek cyfrowej, stabilne trzymanie aparatu, kadrowanie oraz tworzenie ostrych zdjęć. Uczniowie z wielkim zapałem zaczynają realizować swoje własne kreatywne pomysły i projekty fotograficzne. Mamy nadzieję, że pod koniec roku szkolnego będziemy mogli zorganizować wystawę najlepszych zdjęć uczestników naszego koła fotograficznego.

Renata Fornal
SP Wola Przemykowska

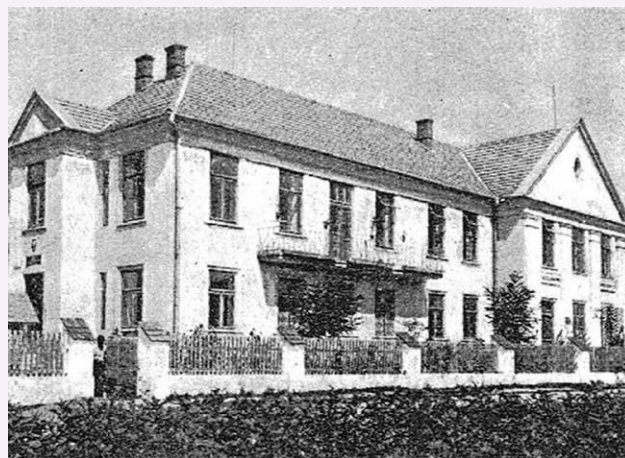
100. Rocznica Powołania Komitetu Budowy Domu Ludowego w Zaborowie

Mało jest na terenie gminy Szczurowa tak zasłużonych dla kultury ludowej miejsc jak Dom Ludowy w Zaborowie. Najbardziej istotną rolę w rozwijaniu aktywności społeczno-kulturalnej mieszkańców Zaborowa i sąsiednich miejscowości odegrał Jędrzej Cierniak, który pragnął, aby była to instytucja żywa i tętniąca życiem, aby rozwijała łączność pomiędzy społecznością zaborowską a emigrantami, którzy najczęściej ze względów ekonomicznych musieli opuścić rodzinną wieś, udając się na obczyznę w poszukiwaniu pracy i wolności. Dom ten w zamiarach Jędrzeja Cierniaka, światłych gospodarzy zaborowskich i emigrantów miał jednoczyć i uaktywniać całą społeczność zaborowską. Sam „Krzestny” wykazywał olbrzymie przywiązanie do rodzinnej wsi i czuł względem jej mieszkańców duże zobowiązania. Jego celem było podniesienie życia gospodarczego, społecznego i kulturalnego Zaborowa poprzez stworzenie miejsca, które by gromadziło i uaktywniało życie społeczne tej miejscowości.

Dom Ludowy w Zaborowie, można to powiedzieć z całą stanowczością, powstał z gorącej miłości Jędrzeja Cierniaka do rodzinnej wioski, jej mieszkańców, kultury, obyczajów. Stał się treścią jego pracowitego życia, pełnego głębokiego szacunku dla zaborowian zamieszkałych w kraju i na emigracji. Owocem tego wszystkiego była książka Jędrzeja Cierniaka „Zaborów i Zaborowski Dom Ludowy”. Została wydana po raz pierwszy w 1936 roku i miała być źródłem wiedzy o kulturze ludowej, pokrzepieniem, ale także miała podnosić na duchu w chwilach zwątpienia, smutku i tęsknoty. Jego marzeniem było, jak sam to pisał: *By książeczka ta poddawała ton i wytyczała wskazania przewodnie życia społecznego gromady i życia młodzieży wiejskiej. Miała być ogniwem pomiędzy dawnymi a przyszłymi laty.*

Pierwsze inicjatywy budowy Domu Ludowego w Zaborowie postulowała młodzież skupiona w Towarzystwie Szkoły Ludowej, jeszcze przed wybuchem I wojny światowej. Zaczęto gromadzić środki pieniężne na jego budowę. Niestety wybuch wojny przerwał te szlachetne działania. Wojna przyniosła coś więcej, bo upragnioną i oczekiwaną wolność. Myśl o budowie Domu Ludowego na szczęście przetrwała i zaowocowała powstaniem w 1922 roku Komitetu Budowy Domu Ludowego, którego pierwszym prezesem został Antoni Cierniak. W skład Komitetu Budowy Domu Ludowego weszli również: Marcin Pacyna - sekretarz, Józef Oleksy - skarbnik oraz członkowie Komitetu: Józef Golonka, Jan Gulik, Franciszek Lupa i Jan Oleksy. Pierwotne plany zakładały budowę tego obiektu na granicy Zaborowa i Pojawia, czyli na tzw. „Górkach”. Miał on bowiem służyć dla obu wsi. Pomysłu tego jednak nie zrealizowano, gdyż inicjatorzy doszli do przekonania, że taka lokalizacja będzie powodem niezgody pomiędzy mieszkańcami Pojawia i Zaborowa. Członkom Komitetu chodziło przecież w tym przypadku o integrację społeczeństwa, a nie jego antagonizowanie. Tak opisywał te wydarzenia Jędrzej Cierniak w cytowanej wyżej książce: *Bóg ostrzegł, że tego nie zrobiono, gdyż najprawdopodobniej taki wspólny Dom stałby się kością niezgody między Pojawianami a Zaborowianami, stojąc w polu na granicy wiosek, byłby pozostawiony Boskiej tylko opiece.*

W 1926 roku w Chicago powstaje Towarzystwo Obywateli Wioski Zaborowa, którego głównym celem była po-

Dom Ludowy w 1936 roku. Źródło ze zbiorów Państwa Marii i Jana Wiechów

moc miejscowym mieszkańców w jego budowie. Zbierano fundusze w sposób zorganizowany poprzez składki, organizację różnych imprez dochodowych (zabawy taneczne, przedstawienia teatralne itp.). W czerwcu 1929 roku z Ameryki przyjechał prezes Towarzystwa, Paweł Majka i złożył deklarację, że Polonia Amerykańska zakupi plac pod budowę Domu Ludowego i zapewni środki finansowe na zakup materiałów budowlanych. Komitet działający w Zaborowie zadeklarował, że zajmie się budową obiektu, wykona prace ręczne przy budowie oraz da tzw. „roboczną konną”. Jak postanowiono, tak się i stało. Zakupiono plac pod budowę Domu Ludowego od rodziny Biernatów za kwotę 2000 złotych polskich. Po powrocie prezesa Majki do Chicago Komitet wydał historyczną odezwę do zaborowian rozproszonych po świecie: *A więc, Szanowni Rodacy i Rodaczki, których los rzucił razem z nami na obczyznę, aby pracą nieraz ciężką zdobywać dla siebie i dla rodzin swoich, do Was apelujemy, jako współobywateli wioski tej, w której pierwsze światło dzienne zobaczyliśmy, gdzie otrzymaliśmy pierwsze wykształcenie, któremu może dzisiaj wiele mamy do zawdzięczenia, albowiem bez niego trudnoby było zdobywać warunki do życia. A więc łączmy się razem tutaj w jedną organizację, która ma na celu nieść pomoc naszym rodakom za oceanem. Pomoc tym, którzy pomimo dobrych chęci nie są w stanie sami urzeczywistnić dzieła tak zaszczytnego, jak budowa Domu Ludowego - domu, w którym nasza młodzież mogłaby zdobywać wiedzę przez odczyty, urządzanie przedstawień i w ogóle mogłaby się dokształcać na świadomych swego celu obywateli, w których także i starsi mogliby mieć posiedzenia, pogadanki i odczyty na temat rolnictwa itp. Jak w kościele się zbieramy razem, aby wspólnie modlić się do Boga, tak i do Domu Ludowego zbierać się i omawiać ważne sprawy, dotyczące się kraju, gminy i w ogóle, żeby Dom stał się świątynią wiedzy.*

Odezwa ta zachęciła zarówno zaborowian, jak również rodaków w Stanach Zjednoczonych do jeszcze bardziej intensywnego działania na rzecz budowy. Zaczęto gromadzić materiały oraz wystąpiono o pozwolenie na budowę Domu Ludowego. Pierwszy plan nie został przez władze zatwierdzony, jednak po poprawkach i osobistej interwencji Jędrzeja Cierniaka drugi zaakceptowano i można było w roku 1930 przystąpić do budowy. Zaangażowanie zaborowian, szcze-

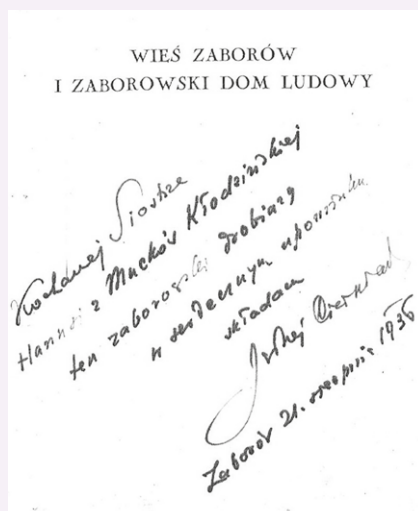

Komitet Budowy Domu Ludowego w Zaborowie. Źródło ze zbiorów Państwa Marii i Jana Wiechów

gólnie młodzieży zrzeszonej w Kole Młodzieży było wielkie, choć nie brakowało przeciwników, którzy wysmiewali ideę takiego domu. Na szczególne wyróżnienie zasługują Rodacy z Ameryki, którzy spieszyli z pomocą materialną, bez ich zaangażowania i ofiarności budowa tego domu byłaby nie możliwa. Dzielnie radził sobie również Komitet w kraju, który wierzył w powodzenie tej inicjatywy. Po śmierci prezesa Komitetu, Antoniego Cierniaka, funkcję tę objął Franciszek Lupa, a sekretarzem został Stanisław Antosz.

W roku 1931 budynek Domu Ludowego pokryto dachem, a w 1932 oddano pierwsze dwie sale. Jedną przeznaczono dla Szkoły Powszechnej w Zaborowie, która już przed wojną borykała się z trudnościami lokalowymi, a drugą jako świetlicę dla Koła Młodzieży. W czerwcu 1934 roku opracowano i zarejestrowano w województwie statut Towarzystwa Domu Wioski Zaborowa. Pierwszym jego prezesem został Paweł Wojnicki, a następnym Stanisław Antosz. Równocześnie z powstaniem Towarzystwa, likwidacji uległ Komitet Budowy Domu Ludowego, który dokonał szczegółowego rozliczenia. Przekazał Towarzystwu majątek nieruchomy w postaci działki i budynku oraz niewielkie obciążenia, zaciągnięte na budowę tegoż obiektu. Ze szczegółowych wyliczeń wynika, że Polonia Amerykańska przekazała 2000,00 złotych polskich na zakup działki oraz w okresie od 1930 roku do 1934 roku przekazała kwotę 4650 dolarów amerykańskich, co stanowiło równowartość 44452,00 złotych polskich przedwojennych. Bez tych pieniędzy budowa byłaby niemożliwa, dlatego wszystkim zaborowianom w Ameryce, którzy wspomagali budowę należy się pamięć i szacunek.

Ostatecznie placówka została oddana mieszkańcom Zaborowa i okolicznych miejscowości 23 sierpnia 1936 roku. Usytuowana w centrum wsi była okazałym, piętrowym budynkiem, z dziewięcioma pokojami na parterze i pięcioma na pierwszym piętrze. Jedną z nich to duża sala widowiskowa, która służy mieszkańcom do dnia dzisiejszego. W oddanym budynku, jak już wspomniano, oprócz szkoły i świetlicy młodzieżowej miejsce znalazła poczta, sklep, czytelnia, tzw. „Izba zaborowianek” i „Izba zaborowiaków”. Jędrzejowi Cierniakowi, inicjatorowi budowy tej placówki chodziło o powiązanie życia gospodarczego, społecznego i kulturalnego w obrębie jednej instytucji, jaką był Dom Ludowy i założone Towarzystwo. Była to swego rodzaju spółdzielnia oświatowa, miejsce wspólnych spotkań i przeżyć artystycznych i patriotycznych, wypełnionych tańcem, śpiewem i muzyką ludową. W planach było otwarcie między innymi łaźni, dostępnej dla wszystkich

Dedykacja Jędrzeja Cierniaka książki „Wieś Zaborów i Zaborowski Dom Ludowy” dla siostry Anny Kłodzkiej. Źródło ze zbiorów Państwa Marii i Jana Wiechów

mieszkańców. Niestety zamiar ten nie został zrealizowany, gdyż wybuch II wojny światowej pokrzyżował te plany. Działalność Domu Ludowego pobudzała społeczność wiejską do pracy samokształceniowej i wychowawczej, a także do udziału młodzieży w zajęciach sportowych, nowopowstałego Ludowego Zespołu Sportowego „Orkan”.

Wraz z wybuchem II wojny światowej i późniejszą tragiczną śmiercią Jędrzeja Cierniaka nastąpiło zahamowanie działalności Domu Ludowego. Ożywienie aktywności kulturalnej nastąpiło dopiero po wojnie, choć nowa, socjalistyczna władza promowała swoją ideologię i swoje wartości. Pomimo tych ograniczeń i barier udało się reaktywować działalność Domu Ludowego, tym razem pod nazwą Wiejski Dom Kultury w Zaborowie. Jego pierwszym kierownikiem był utalentowany działacz kulturalny Jan Szpara, a po nim Jan Mika. Prężnie działały zespoły taneczny i teatralny pod kierownictwem nauczycielki miejscowej Szkoły Podstawowej, Anny Pachowicz-Witek, która jako Sybiraczka szczęśliwie przeżyła sowiecką tułaczkę i znalazła schronienie w Zaborowie, ucząc polskie dzieci. Duże zasługi dla promowania kultury ludowej odegrała kapela ludowa, założona jeszcze przed wojną przez Jędrzeja Cierniaka, a po wojnie prowadzona przez Władysława Chłopeckiego. Kapela ta przed II wojną światową występowała na dożynkach prezydenckich w Spale i na deskach Teatru im. Juliusza Słowackiego w Krakowie, a po wojnie w różnych miastach Polski oraz w polskim radiu. Od samego początku prężnie działała biblioteka, organizując pogadanki, odczyty, spotkania dyskusyjne oraz inne formy pracy. Największe zasługi w propagowaniu czytelnictwa tej biblioteki ponieśli: Antoni Golonka, Maria Gulik i Barbara Wiśniewska- Libront.

Lata powojenne, jak również i obecne czasy, to stały odpływ młodzieży do szkół, do miast i wysoki odsetek wyjeżdżających do pracy za granicę. To również konkurencja środków masowego przekazu: telewizji, radia i wszechobecnego internetu. Przemiany społeczne i obyczajowe bez wątpienia zahamowały działalność społeczną i kulturalną na wsi, w tym również w Zaborowie. Nie wolno nam jednak zapomnieć o Jędrzeju Cierniakowi oraz rodakach w kraju i na emigracji, którzy podjęli się trudu budowy Domu Ludowego w Zaborowie. Spuścizna duchowa i materialna, która po nich pozostała, zasługuje ze wszech miar na jej upamiętnianie i dalsze propagowanie.

Mieczysław Chabura

A large group of students and teachers are posed on a stage for a formal ceremony. The students, mostly young women, are dressed in black graduation gowns with yellow stoles and are holding red roses. Several teachers, including men in suits and women in formal dresses, stand among the students. One student in the center is wearing a white dress with a pink floral pattern. The group is standing on a wooden floor in front of a dark curtain.